

کد درس: ۲۱

نام درس: جامعه‌شناسی سالمندی

پیش‌نیاز: اصول و مبانی جامعه‌شناسی (۱۰)

تعداد و نوع واحد: ۲ واحد نظری (۳۴ ساعت)

شرح مختصر درس:

در درس جامعه‌شناسی سالمندی، سالمندی به عنوان پدیده اجتماعی و برساخت اجتماعی دیده می‌شود. افراد در بستر اجتماع و همراه با تغییرات اجتماعی سالمند می‌شوند. در واقع جامعه دوره‌های زندگی انسان را بر اساس الگوهایی از کودکی تا سالمندی شکل می‌دهد. سالمندی از دیدگاه اجتماعی ترکیبی از فرایندهای اجتماعی، روان‌شناختی و جسمانی تعریف می‌شود. این درس به دنبال فهم جنبه‌های اجتماعی فرایند سالمندی و چالش‌هایی است که سالمندان در فرایند سالمندی با آن رو به رو می‌شوند.

هدف کلی درس:

هدف این درس آشنا ساختن دانشجویان با جنبه‌های اجتماعی سالمندی به عنوان یک پدیده اجتماعی و زیرساخت اجتماعی است. دانشجویان با نظریه‌های کلاسیک و مدرن سالمندی آشنا شده و بازنمایی سالمندی در جامعه را به عنوان زیرساخت اجتماعی درک خواهند نمود. همچنین در این درس هدف این است که دانشجویان کاربست این دانش را در عرصه‌های آموزش، محیط جامعه و پژوهش‌های سلامت سالمندی بیاموزند.

رئوس مطالب درس نظری (۱۷ ساعت):

تعریف و تاریخچه جامعه‌شناسی سالمندی

- اهمیت درس جامعه‌شناسی سالمندی و دامنه مطالعاتی آن
- روند تاریخی جامعه‌شناسی سالمندی

جمعیت‌شناسی سالمندی

- گذار ساختار سنی
- سالخوردگی جمعیت در جهان
- ساختار و خصوصیات جمعیت سالمندان در ایران

نظریه‌های سالمندی

- نظریه‌های ساختارگرایی و سالمندی
- نظریه عدم تعهد/مشارکت
- نظریه فعالیت
- نظریه تداوم/استمرار
- نظریه و مدل‌های سالمندی موفق
- نظریه کنش متقابل نمادین و سالمندی
- نظریه برچسب‌گذاری و سالمندی

- نظریه مبادله اجتماعی و سالمندی
- نظریه تضاد و سالمندی
- نظریه های انتقادی و فمینیستی در سالمندی

نهادهای اجتماعی و سالمندی

- نهاد خانواده و سالمندان و روابط بین نسلی
- بازنشستگی و چالش های بازنشستگان
- حمایت اجتماعی و شبکه اجتماعی
- سرمایه اجتماعی

سازه اجتماعی سالمندی

- تصورات قالبی و تبعیض سنی
- جنبه های جامعه شناختی سالمندآزاری، غفلت و سوء رفتار نسبت به سالمندان

نابرابری اجتماعی در سالمندی

- نابرابری طبقه اجتماعی و سالمندی
- نابرابری های جنسیتی و سالمندی (زنان و سالمندی)
- نابرابری های قومیتی، شهری/روستایی و سالمندی

سیاستگذاری حوزه سالمندی

- دولت های رفاه و سالمندی/مراقبت و خدمات اجتماعی سالمندان
- سیاستگذاری در حیطه سالمندی خوب: موفق، فعال و سالم
- برنامه اقدام بین المللی برای سالمندان: طرح مادرید

منابع:

- ۱- کارادک و نسان، ۱۳۹۱، جامعه شناسی پیری و پیرشدگی، سوسن کباری، انتشارات جامعه شناسان، تهران.
- ۲- نیازی محسن، اسداله بابایی، ۱۳۹۰، جامعه شناسی سالمندی، دانشگاه کاشان-انتشارات سخنوران.
- ۳- لی رونالد، میسن اندرو، ۱۳۹۷، سالخوردگی جمعیت و اقتصاد نسلی، ترجمه مجید کوششی و لیلی نیاکان. تهران: انتشارات موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور.
- ۴- عمادی، محمدحسین، نصرافهانی، آرش، ۱۳۹۷، بازاندیشی در راهبردهای نظام بازنشستگی. تهران: انتشارات روزنه. موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.

5- Settersten RA, Angel JL. Handbook of Sociology of Aging. Springer Science & Business Media. Last edition.

6- Victor, C. (2004). The Social Context of Ageing: A Textbook of Gerontology. Routledge.

7- Phillips, J. E., Ajrouch, K. J., & Hillcoat-Nallétamby, S. (2010). Key concepts in social gerontology. Sage.

8- Hooyman NR, Kiyak HA. Social gerontology: A multidisciplinary perspective. Pearson Education; 2008.

9- Hooyman NR, Kawamoto KY, Kiyak HA. Aging matters: An introduction to social gerontology. Pearson Higher Ed; 2014

سنجش و ارزشیابی دانشجویان:

ساختار اصلی ارزشیابی دانشجو سیستم ارزشیابی هفتگی (WES) Weekly Evaluation System و شامل موارد زیر خواهد بود:

هدف اختصاصی:

- ۱- آشنایی دانشجویان با منابع مختلف آموزشی
 - ۲- تبدیل روش تدریس از حالت "استاد محور" به "دانشجو محور"
 - ۳- درک مطالب تدریس به صورت عمیق و پایدار
 - ۴- کسب مهارت‌های تسهیل‌گری و پویایی گروه
- سیستم ارزشیابی هفتگی دارای شش مرحله به شرح زیر است:
- ۱- معرفی منابع مربوطه توسط استاد
- منابع اصلی توسط استاد به همراه موضوعات درسی تمام جلسات آموزشی تا آخر ترم ارائه میشود تا دانشجویان فرصت کافی برای بررسی و تحقیق در موضوعات مربوطه را داشته باشند.
- ۲- تعیین سرفصل‌هایی برای مطالعه
- در این روش دانشجویان نیز میتوانند بطور آزاد منابع مرتبط را معرفی کنند و در کلاس با کمک تسهیلگران نقد و بررسی شود. بنابراین منابع مختلفی در هر جلسه به جای یک منبع کلیشه‌ای، مطرح و بحث می‌شود و دانشجویان خود را محدود به یک منبع نمیدانند و روحیه تحقیق و جستجو در آنها تقویت میشود.
- ۳- توضیح و تفسیر مطالب توسط دانشجویان
- دانشجویان با بکارگیری عملی مجموعه‌ای از روشهای آموزشی مدرن از جمله بحث گروهی، بیان تجربیات هر فرد در رابطه با موضوع بحث، ایفای نقش، بیان سناریوهای مرتبط، بکارگیری تکنولوژی‌های آموزشی مناسب به ارائه موضوع می‌پردازند. دانشجویان بطور فعال با موضوع درگیر میشوند و در واقع شرایط محیط آموزشی به گونه‌ای هست که فراگیران موضوع مورد بحث را بطور کامل لمس می‌کنند. با توجه به اینکه موضوع جلسات از قبیل مشخص شده و در اختیار دانشجویان هست بنابراین فرصت کافی برای مطالعه و تحقیق فراهم هست. همچنین مهارت‌های استفاده حرفه‌ای و آکادمیک از وسایل کمک آموزشی با توجه به ماهیت این شیوه آموزشی بطور همزمان با یادگیری افزایش می‌یابد.
- ۴- رفع ابهامات توسط تسهیلگر
- در هر جلسه آموزشی یکی از دانشجویان بعنوان تسهیلگر گروه عمل می‌کند و استاد بعنوان تسهیلگر ارشد عمل می‌نماید و در مواقع نیاز برای رفع ابهامات و هدایت بحث‌ها مداخله می‌کند.
- ۵- جمع‌بندی مطالب و نتیجه‌گیری از مباحث
- در پایان جلسه آموزشی با کمک تسهیلگر ارشد موضوعات مطرح شده جمع‌بندی می‌شود تا فراگیران به نکات مشترکی دست یابند.
- ۶- ارزشیابی دانشجویان توسط هم و استاد در پایان هر جلسه
- ارزشیابی دانشجویان بطور هفتگی انجام می‌شود به این گونه که در آخر هر جلسه آموزشی دانشجویان و استاد باتوجه به فعالیت هر دانشجو طبق چک لیست فعالیت‌هایی که از اول ترم در اختیار دارند مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند. نمره کل ارزشیابی به جای بیست نمره پایان ترم از صد نمره به شرح زیر در نظر گرفته می‌شود:
- ۱- حضور و غیاب

۲- خود ارزیابی

۳- ارزیابی همسانان

۴- علاقه به شرکت در بحثهای گروهی، حضور مستمر در جلسات آموزشی، اشتیاق به مشارکت در طرح پرسش و پاسخگویی به سوالات و نیز علاقه به یادگیری مفاهیم جدید و آموزش آنها به سایر فراگیران

۵- تهیه و ارسال محتوای آموزشی در موعد مشخص به سایر دانشجویان و تسهیلگر

۶- نحوه ارائه، کیفیت محتوای آموزشی و نحوه استفاده از وسایل کمک آموزشی

۷- امتحان پایان ترم

